

egyebet ebben nem tselekedvén, ezen levelünket pedig mellyet a' mi titkos függő pötsétünkkel, mellyel mint magyar király élünk, meg erősítettünk, annak meg olvastatása után mindenkor az előadónak vissza adni parantsollyuk.

Költ Budán szent Ferencz nap előtt masod nappal Christus születése után ezer négy száz nyoltzvan esztendőben Magyar országi királyságunknak huszonharmadik, Cseh országinak tizenkettődik esztendejében.

*

Varasd királyi város bírása és tanácsának XVI. századi kiegészítő szabályaival együtt kiadja Sárvárnak ugyancsak a varasdi bíró és tanács 1613. évi vizkereszt utáni szombatán (I. 9.), ezt megerősíti gróf Nádasdy Pál Sárvár földesura 1613. VII. 7 és átírják a sárvári polgármester és esküdtek 1613. XII. 23. Másolat, papíron.

*

(Budapesti Pázmány Péter egyetem: „Czéh-levelek“ XLVI. 1.)

Közli: dr. Kovács Ferenc.

Ungarische Übersetzung jener Satzung, welche Mathias, König von Ungarn und Böhmen im Jahre 1480 für die vereinigte Gesellschaft der Kürschner, Sattler und Riemer der Stadt Varasdin herausgab. In dem Text sind auch solche Worte: fékcsináló (wörtlich: Zaummacher), welche im Ung. Sprachgeschichtlichen Wörterbuch nicht zu finden sind.

Szűz Szent Margit asszonyinak, Béla királynak leányának, élete.

(Folytatás.)

Ésmég egy éjel vetérnyének előtte beméne Szent Margit asszon az karban az ő imádkozó helére, holott szokott vala állani és imádkozni titkon önén-magának.¹⁰⁰ És előtte valának ez szent szűznek mindén ő szép aranyas képei, táblái¹⁰¹ és erekléi. És monda Szent Margit asszon szóror Élénának:

— Kérlek tégédet, hogy állj itt, és sēnkinék még nē mondjad, hogy én itt vagyok, és nē haggy valamely szórorrt énrēám jūni.

És mikoron Szent Margit asszon sokáig állott volna ezen-képpen ő imádságiban, látá ez szóror Élēna tűznek lángját

¹⁰⁰ Magában. — Privátim.

¹⁰¹ Kép = szobor; tábla = festmény.

Szent Margit asszonnak fején. Ezeket látván ez szóror igén megijede, és fél vala menni Szent Margit asszonhoz, és monda néki:

— Asszonyom, tűz vagyon fejedén.

Tahát Szent Margit asszon az ő kezét fejére veté, és tapogat vala az ő fején. Monda ez szórnak:

— Sénkinek ez látást még nē mondjad.

Ésmég egy időben Szent Margit asszon hívá el vele szóror Annát, nitrai Mēlován úrnak lējányát, és csinála ővele kendērből egy kötelet, és kéré Szent Margit asszon ez szórorot, hogy ez kendērkötéllal megkötnéje és igén szoréchtanája mindkét karjait. Oly igén erőssen szoréchtatá Szent Margit asszon az ő karját, hogy láttatik vala az kendērkötél bemenni az ő (77) karjainak húsában. Ennek utánna ésmég az másik karját és még ezenképpen igén erőssen megkötteté, (szoréchtatá).

Ez dolgok valának egy némőnémő házban,¹⁹² mely házban szokott vala maradnia királné asszon, Szent Margit asszonnak anyja, mikoron jü vala ez klastromhoz. És vala ez dolog Szent Margit asszonnak halála előtt őt esztendővel.

Ésmég egy időben nyárban, mikoron az-időbeli provinciális, fráter Marcēllus, mégtért volna az gēnērále kapitulomból, és jütt volna ez klastromhoz, tahát ez provinciális igén mēgharaguvék az szórorokra és bejüve az kar alá, igén keményen mēgfeddé és mēgfenyégeté¹⁹³ őket az szilēnciomért, (78) és monda, hogy pēnitēnciát hadna nékik, miképpen az konstitúció mondja.

Ez vesztégségnek mēgszegéséért¹⁹⁴ oly igén mēgharagutt vala az provinciális az szórorokra, hogy azon napon sēmmiképpen nem akara helyebb júni az klastromban, hanēm ezenképpen nagy haraggal elmēnvén, elhagyá az szórorokat.

Tahát Szent Margit asszon ugyanazon napon köldé az vas ablakra vecsērynének előtte az ő mestērét, Olimpiádist és szóror Margarétát, Gviellinos hercegnek lējányát, ki vala Béla királnak rokona, az provinciálishoz, alázatosson könyērēgvén, hogy az provinciális méltólna Szent Margit asszonnak és ugyanazon pēnitēnciát hadni, melyet akarna hadni az szóroroknak, kik az vesztégségét mégtörték vala, és hogy nē kedvezne valamiben őnéki, hogy nē láttatnék az egyéb szóroroknak, (79) hogy őnéki pēnitēnciája elhalogattatnék avagy hogy őnéki kedvezne azért, hogy ő királ lēánya volna.

Tahát ez provinciális kapitulomot tōn másod napon pēntēkēn az szóroroknak, és hagyá, hogy az szórorok, kik az szilēnciomot (az vesztégségét) mégtörték vala, hogy a refektó-

¹⁹² In quadam domo claustrī.

¹⁹³ Redargui comminando. — A latin szöveg első személyben!

¹⁹⁴ Ezt Baros tévesen az előző mondatba helyezi.

riomnak közepette mezéchtelen földön ülyenek és böchtölyenek vízzel és kinyérrel. Kit ez szórorok mind betelleyeséchtének, és velék öszve Margit asszon és mind betelleyeséchte nagy békeséggel és alázatossággal.

Mikoron ez szentségés szüz, Szent Margit asszon, ez féllýül mégmondott jószágos mielkedetökbén foglalta volna ömagát nagy tökéletösséggel, és mikoron megútált volna mindén ez világi hangosságokat és gyönyérösségeket, mikoron az ő atya akarja vala ötet az szerzetbél (80) kivinni és adnia házasságra, ezéknek és ellene monda és megútálá mindénestől fogva ez szentségés szüz.

Mind ezek elmúlván, imé ez szentségés szüznek, Szent Margit asszonnak, új érdéméknek okai szolgáltatnak, mert támada háborúság Szent Margit asszonnak szülei között és ő atyafia között, István király között. És oly igen veszedelmes háborúság támada közötték, hogy mindén igasságnak szértartása neköl, és hátravetvén az isteni félelmet, mind érsékökben és pispékékben és mind jobbágyokban¹⁹⁵ nagy sok ezér ártatlan embérek ítletnek egyenössége neköl elveszének, mely nagy háborúságok között ez szentségés szüznek ő siralmi valának önéki éji és napi kényeri.

Mert meggondolja vala ez szentségés szüz, hogy ez il(81)lyenféle háborúság ném lehet nagy sok lélkéknek veszedelme neköl. Azt és meggondolja vala ez szent szüz, hogy ezféle háborúság ném lehet az ő szüleinek (atnyának, annyanak) lélkének veszedelme neköl, kik immár megvénhéttenek vala; és mind szüleinek, mind atyafiainak útálatos fáratsága neköl ném lehetne. Ennek félte ez szent szüz félti vala az ő egy méhben fekött atyafiának, István kiráknak halálát, kinek halálára igyeköznek vala és igen keményen öldézik vala.

Mindezeknek félte hallja vala és érti vala anyaszentégyházat némcsak Magyarországnak kölémb-kölémb részébe, de bizonynal még ennek félte sok egyéb kérésztýén országoknak részében és kemény fejedelmeknek, pogánoknak miatta elnyomottatni és szaggattatni. Klastromo(82)kat és szerzetösségnek heleit mégpusztéchtýák, annéra, hogy az Úr Istennek kik szolgálnak vala, az ő helyék, klastromok¹⁹⁶ benne lakozó neköl marad vala. Szégényeket és ártatlanokat annéra nyomoréchtának vala még, hogy az ő kiáltások mind mēnyorszáiglan félhallik vala, miképpen ez szent szüznek beszélük vala.

Anné nagy háborúság, veszedelm vala, hogy senkinek ném

¹⁹⁵ *Jobbágyok* itt még 'főurak'. A *jobbágy* a *jobb* szó -*ágy* képzős származéka: A *jobb* jelentéso régen, mikor még nem volt meg a *legjobb* nyelvtani alak, nemcsak 'mehor' volt, hanem 'optimus' is. A *jobbágyok* olyan kifejezés volt, mint a latin *optimatus*, a görög *arisztokratoi*.

¹⁹⁶ Helyük, klastromuk.

kedveznek¹⁹⁷ vala, sém véneknek, sém ifiaknak, sém férfiaknak, sém asszonyállatoknak, sém szűzeknek, hanem mindének álnokul mégyomoréchtatnak mindén okosság nekől.¹⁹⁸

Mind ezeket hallván ez szent szűz, sír vala nagy bőséggel, és az ő testét ösztövérehti vala böchtökkel, és félőtözék cíli-ciomban, olyha siratván mindéneknek az ő álnokságokat, kiket az időben az Úr Istennek téznek vala (83) és sirattya vala az mégyomorúltaknak az ő nagy háborúságokat.

Tellyességgel őmagát ez szent szűz siralmakra kioldozá, és gyakorlván siralmaknak bőséges siralmat (árradásit), kéri vala ez szent szűz mind az fráteröket, mind az szórorokat és mindén egyéb szerzetössöket, és kéretteti vala egyébekkel es, hogy könyérgenének az Úr Istennek alázasat könyérgéssel, hogy az Úr, méndénható Isten, mégszoréccha (mégechnícche) az kégyetleneknek hatalmokat és mégoltalmazja az ártatlanokat, és ezeknek félötte anyaszentégyházat, kit az ő drágalátos szent vérevel öszvegyüchtett.

Mi urunk Jézus Krisztus pogánoknak, eretneköknek, hittől szakattaknak miatta és kemény fejedelmeknek miatta, kik csak névvel kérésztýé(84)nék, kiknek ő sokasságok azkoron gonoszúl búlesúztatott, eléggé uralkodik vala azaz hogy az-időbeli gonosz kérésztýén uraknak nagy sok gonosz hatalmak adattanak vala ez ilyen gonosz dolgoknak tételére. Hogy ez ilyen gonosz népeknek miatta né hadnája urunk Jézus Krisztus őmagát káromlatni, ezeket kéri és kéretteti vala Úr Istentől ez szent szűz.

Mikoron az ő nagy keserőségét látnáják az szórorok, olyha őrajta könyérolván, úgy mondnak vala őnéki:

— Mi ténéköd benne (mit gondolsz vele)? Mire hogy té mindén történetért té ténén-magadat gyöttréd?

Tahát ez szentségés szűz, Szent Margit asszon, az ő szüvének mélségéből vonván nagy fászkodást ezenképpen felele:

— Anyaszentégyház mindén hív kérésztýének anyya, az ő drágalátos tagiban metéltetik és ő igen keményen gyötretik. (85) És ti azt mongyátok énnéköm: „Mi ténéköd benne?” Nemde-é az ő léjányi közzül való vagyok-é én? Bizonyyal az vagyok.

Ezenképpen ez szent szűz az néki szólóknak bosszontásit mégygyözvén, őket és mind ereje szerént ugyan ezenféle könyérolletre hozza vala.

(Folyt. köv.)

Mészöly Gedeon.

¹⁹⁷ Kegyelmeznek. A *ked-* tő a *kegy-* tő hangváltozata. 'Valakinek a *ked-* régen 'valakinek a kegyese' volt a virágénekekben.

¹⁹⁸ Ok nélkül.